

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

1. ความหมายของพฤติกรรม
2. การเกิดพฤติกรรม
3. ประเภทของพฤติกรรม
4. ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับศีล

1. ความหมายของศีลในพระพุทธศาสนา
2. ความสำคัญและรายละเอียดของศีล 5
3. ลักษณะของศีล
4. ที่มาของศีล
5. วัตถุประสงค์ของการรักษาศีล
6. องค์ประกอบของศีล
7. การฝึกหัดศีล
8. ประโยชน์ของการรักษาศีล

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

1. ความหมายของพฤติกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 768) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด ความรู้สึกเพื่อสนองสิ่งเร้า

โยธิน ศันสนยุทธ (2533) ได้นิยามไว้อย่างกว้างๆ ว่า พฤติกรรม เป็นการกระทำทั้งหมดที่สังเกตได้ เช่น การพูด การเดิน การเต้นของหัวใจ และยังรวมถึงกระบวนการของจิต เช่น การรับรู้ การคิด การจำ และการรู้สึก

กันยา สุวรรณแสง (2536) ให้จำกัดความไว้ว่า พฤติกรรม คือ บทบาท ลีลา ท่าที ความประพฤติ การกระทำที่แสดงออกให้ปรากฏ สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส หรือมีฉะนั้นก็สามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือ พฤติกรรมปรากฏโดยผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ทางตา ปาก จมูก หู และผิวหนัง พฤติกรรมที่บุคคลสามารถรับรู้ได้ง่ายจากรูปรส กลิ่น เสียง การสัมผัส ซึ่งจัดเป็นพฤติกรรมประเภทที่สังเกตเห็นได้ง่ายจากอิริยาบถต่างๆ เช่น การนอน นั่ง ยืน ซ่อนเร้นจึงเกิดเป็นพฤติกรรมที่คนอื่นไม่สามารถจะสังเกตได้อย่างชัดเจน เช่น ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการต่ออาศัยเครื่องวัด เช่น เครื่องจับเท็จ แบบทดสอบ เครื่องวัดคลื่นหัวใจ เป็นต้น

ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ (2541) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติใดๆ ของปัจเจกบุคคลเพื่อกระทำไปเพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง หรือ พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่สามารถสังเกตได้โดยบุคคลอื่น โดยลักษณะพฤติกรรมมี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1) พฤติกรรมภายนอก (Over Behaviors) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการกระทำอาจจะแสดงออกมาขณะที่บุคคลรู้สึกหรือไม่รู้สึกตัวสามารถมองเห็นได้เป็นรูปธรรม เช่น พฤติกรรมการกิน การขับถ่าย การทำงาน การใช้บริการสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งสามารถประเมินคุณภาพบุคคลได้จากพฤติกรรมภายนอก เช่น ความสุขภาพ ความก้าวร้าว ความเรียบร้อย กิริยาท่าทาง เป็นต้น พฤติกรรมภายนอกถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการที่บุคคลจะมีปฏิริยาท่าทาง เป็นต้น พฤติกรรมภายนอกถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการที่บุคคลจะมีปฏิริยากับบุคคลอื่นๆ

2) พฤติกรรมภายใน (Cover Behaviors) หมายถึง ลักษณะการกระทำหรือกิจกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคลนั้นโดยที่บุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตแต่สามารถที่จะรับรู้หรือทราบได้ว่าพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นโดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ มาช่วยในการสังเกตพฤติกรรม เช่น ความคิด ความฝัน ทัศนคติ ค่านิยมหรือความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งอยู่ในสมองของบุคคลโดยพฤติกรรมภายในมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาอาจจะสอดคล้องกันหรือไม่สอดคล้องก็ได้

นันทอนงค์ งามประภาสม (2549) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของสิ่งมีชีวิต ทั้งที่ปรากฏออกมาให้เห็นหรือสัมผัสได้ และไม่สามารถเห็นหรือสัมผัสได้เป็นสิ่งที่สิ่งมีชีวิตกระทำหรือปฏิริยาต่างๆ ที่แสดงออก ซึ่งแสดงออกทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ พฤติกรรมสามารถสังเกตและสังเกตไม่ได้ หรือสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือ

วุฒิเลิศ เทวกุล (2540: 8) กล่าวว่า พฤติกรรม คือ การกระทำหรือกิริยาอาการที่แสดงออกมาให้ปรากฏทางร่างกาย ซึ่งก็คือ พฤติกรรมภายนอกและรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ที่ไม่สามารถปรากฏให้เห็นได้ คือ พฤติกรรมภายใน พฤติกรรมของมนุษย์แสดงออกในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นกระบวนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน

ลักขณา สริวัฒน์ (2544: 17) ให้ความหมายว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก นึกคิด ความต้องการของจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยตรงหรือทางอ้อม บางลักษณะอาจสังเกตได้โดยไม่ใช่เครื่องมือช่วยหรือต้องใช้เครื่องมือช่วย

สมร ทองดี (2542: 45) กล่าวว่า จากความหมายต่างๆ ที่ให้ไว้ นั้น อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1) ความหมายตามความเข้าใจของคนทั่วไป พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกของคนและสัตว์ ทั้งโดยกิริยาท่าทางหรือการประพฤติปฏิบัติต่างๆ ซึ่งเป็นการแสดงออกอันเป็นปกติวิสัยในการดำรงชีวิต

2) ความหมายตามแนวความคิดของนักจิตวิทยา พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างทั้งที่โดยรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว ซึ่งผู้อื่นอาจรู้ได้ โดยการสังเกตด้วยประสาทสัมผัสหรือใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกต

จากความหมายดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า พฤติกรรมตามแนวคิดของนักจิตวิทยามีความหมายที่กว้างขวางและได้มีการแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ลักษณะคือ พฤติกรรมที่สังเกตได้และพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้แต่สามารถใช้เครื่องมือช่วยสังเกตได้

พฤติกรรมที่สังเกตได้เป็นพฤติกรรมภายนอก อันเป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ซึ่งบุคคลอาจแสดงพฤติกรรมทั้งอย่างมีเป้าหมายหรือไม่มีเป้าหมายก็ได้ เช่น การเดิน การยิ้ม การหัวเราะ เป็นต้น

พฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย รวมทั้งความรู้สึก นึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายใน เช่น การคิด ค่านิยม เจตคติ ความหิว ความโกรธ เป็นต้น พฤติกรรมที่บุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตเห็นได้นี้ นักวิทยาศาสตร์และนักจิตวิทยาได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ตรวจสอบหรือศึกษาพฤติกรรมภายในของมนุษย์ได้ เช่น เครื่องตรวจการทำงานของหัวใจ เครื่องตรวจคลื่นสมอง แบบทดสอบความสามารถทางสติปัญญา และแบบสำรวจเจตคติและค่านิยม เป็นต้น

พฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น การที่บุคคลจะยิ้ม หัวเราะ หรือร้องไห้ ย่อมเกิดจากความรู้สึกภายในที่รู้สึกยินดี ชอบใจ หรือเสียใจ เป็นต้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรม คือ การกระทำทั้งหมดที่สังเกตได้โดยบุคคลอื่น โดยลักษณะพฤติกรรมมี 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายใน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. การเกิดพฤติกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรม มี 2 แนวคิด คือ (สุชา จันทร์เอม, 2533)

1) แนวคิดที่อธิบายพัฒนาการของบุคคลโดยเป็นความหมายของตนเอง โดยนักจิตวิทยา กลุ่มโครงสร้างซึ่งมุ่งให้ความสนใจว่าทำไมพฤติกรรมจึงเกิดขึ้น และเชื่อว่าองค์ประกอบภายในตัวบุคคลเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งหมด ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะเปลี่ยนไปเมื่อบุคคลมีพัฒนาการขึ้น การพัฒนาการขึ้นเป็นผลมาจากการรวมกันของวุฒิภาวะและประสบการณ์

2) กลุ่มนักพฤติกรรมนิยม มุ่งให้ความสนใจว่าทำอะไร พฤติกรรมจึงจะเปลี่ยนแปลง B.F. Skinner (1953) ได้เสนอกลวิธีเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมที่สังเกตได้สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้โดยรางวัล กล่าวคือ บุคคลจะหยุดพฤติกรรมที่ทำไปแล้วไม่เห็นผลด้านดีหรือไม่ได้รับรางวัลตอบแทนจากการกระทำนั้นๆ พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เกิดจากแรงจูงใจ และแรงจูงใจที่สำคัญคือแรงขับภายในตัวบุคคล เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ ฯลฯ นอกจากแรงขับภายในแล้วอาจจะมีแรงขับภายนอกหรือแรงขับทางสภาพแวดล้อมของสังคม ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการให้ตนมีคุณค่า มีคนยกย่อง เป็นต้น

3. ประเภทของพฤติกรรม

พฤติกรรมมนุษย์มีลักษณะที่หลากหลายและแตกต่างกัน ทั้งยังมีการแบ่งประเภทของพฤติกรรมไว้หลายประเภทตามแนวความคิดหรือความเชื่อของนักจิตวิทยาและนักวิชาการแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ได้ชัดเจนขึ้น สำหรับในเรื่องนี้จะแบ่งประเภทพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภทหลัก (สมร ทองดี, 2542: 45-46)

1) พฤติกรรมปกติ (normal behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ซึ่งพฤติกรรมนั้นอาจเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม หรือการปฏิบัติตนทำนองเดียวกับบุคคลอื่นในสังคมกระทำกัน

2) พฤติกรรมผิดปกติ (abnormal behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ขัดขวางไม่ให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข หรืออาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมผิดปกติเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกในลักษณะที่แตกต่างไปจากพฤติกรรมปกติของมนุษย์ทั่วไปในสังคม หรือวัฒนธรรมนั้น นักจิตวิทยาได้ศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมผิดปกตินั้นว่า เกิดจาก

2.1) ปัจจัยทางชีวภาพ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเคมีชีวะในร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางสมอง และการถ่ายทอดทางพันธุกรรม เป็นต้น

2.2) ปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น การเกิดความวิตกกังวล ความเครียดมากเกินไป หรืออาจเกิดจากการมีปัญหาในระยะพัฒนาการ อันก่อให้เกิดความรู้สึกสับสนจนไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

2.3) ปัจจัยทางสังคมสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ทางสังคม เป็นต้น

4. ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรม

การที่มนุษย์แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในลักษณะพฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมภายในนั้น เนื่องมาจากปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมให้มนุษย์แสดงออกมา ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์แบ่งเป็น 4 ปัจจัยด้วยกัน (วุฒิเลิศ เทวกุล, 2540: 10-11)

1) ปัจจัยทางชีวภาพ ได้แก่ องค์ประกอบต่างๆ ของร่างกาย เช่น โครโมโซม กล้ามเนื้อ ฮอโมน ระบบประสาท ซึ่งเป็นปัจจัยที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดทางชีวภาพตั้งแต่กำเนิด หรือเป็นพฤติกรรมที่ได้รับจากพันธุกรรม ที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษไปยังลูกหลาน

2) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น กลางวันและกลางคืนทำให้มนุษย์ต้องปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลง เพราะในบางฤดูกาล ในบางประเทศ กลางวันอาจมีมากกว่ากลางคืน และในทำนองเดียวกัน ในบางแห่งกลางคืนมีมากกว่ากลางวัน คนที่สำคัญอยู่ในพื้นที่ราบก็จะมีกิจกรรมในด้านการประกอบอาชีพต่างกับคนที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูง หรือคนที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีอากาศร้อนกับคนที่อยู่ในเขตอากาศหนาว ก็จะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไม่ว่าจะในเรื่องอาชีพ เครื่องแต่งกาย อารมณ์ สังคม เป็นต้น

3) ปัจจัยทางด้านสังคมและจิตวิทยา มีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดู การอบรมขัดเกลาทางสังคม เพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานและค่านิยมของแต่ละสังคม โดยผ่านตัวแทนของสังคมในระดับต่างๆ ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้การเรียนรู้ของมนุษย์จากประสบการณ์และโดยการอาศัยการสังเกตจากตัวแบบต่างๆ ช่วยให้ผู้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมยิ่งขึ้น

4) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากคนชั่วอายุหนึ่งไปยังอีกชั่วอายุหนึ่ง วัฒนธรรมจึงมีความสำคัญมากในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ มนุษย์เกิดมาในวัฒนธรรมใดเรียนรู้วัฒนธรรมนั้น เช่น สังคมไทยมีวัฒนธรรมในการทักทายกันโดยใช้การไหว้ ดังนั้น เมื่อคนไทยพบกันก็จะไหว้ แต่ฝรั่งจะใช้วิธีจับมือ เป็นต้น

วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ เมื่อมนุษย์ได้เรียนรู้วัฒนธรรมมนุษย์ก็จะรู้ว่า อะไรควรปฏิบัติ และอะไรไม่ควรปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมมนุษย์จึงมีอยู่อย่างลึกซึ้ง และไม่สามารถแยกจากกันได้ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง หรือวัฒนธรรมในแง่ของขนบธรรมเนียมประเพณีก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่า เมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมของมนุษย์ก็ย่อมจะเปลี่ยนแปลงด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับศีล

1. ความหมายของศีลในพระพุทธศาสนา

ศีล เป็นเรื่องที่สำคัญมากของศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติตามเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อที่จะให้เป็นหลัก เป็นเกณฑ์ในการงดเว้น เป็นเครื่องชำระขัดเกลาจิตใจของผู้รักษาให้บริสุทธิ์ผ่องใส นำพาตนเองก้าวสู่ความหลุดพ้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (พระเทพเวที, 2533: 292) ให้ความหมายของศีลว่า ศีล คือ การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 957) ให้ความหมายของศีลว่า คือข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจาทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 ศีล 8

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2538: 767) กล่าวว่า สาระของศีลอยู่ที่เจตนา ได้แก่ การไม่คิดล่วงละเมิด คำว่าละเมิดแห่งหนึ่งคือ ละเมิดระเบียบ ละเมิดกฎเกณฑ์ บทบัญญัติ ละเมิดวินัยที่วางกันไว้ อีกแห่งหนึ่ง คือ ละเมิดต่อผู้อื่น หมายถึง เจตนาที่จะเบียดเบียนผู้อื่นนั่นเอง ศีลจึงหมายถึง การไม่เจตนาละเมิดระเบียบวินัย หรือไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองแต่อาการหรือการกระทำ ศีลก็คือความไม่ละเมิดและการไม่เบียดเบียน

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน, 2516: 177-178) ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล แปลว่า ปกติ หมายถึง ปกติกาย วาจา เพราะมีใจคิดงดเว้นจากโทษทางกาย ทางวาจา ที่ควรงดเว้น ดังเช่นที่ระบุไว้ในศีล 5 ศีลจึงสำเร็จด้วยวิริติเจตนา แปลว่า เจตนาคิดงดเว้น คำว่า วิริติ กับคำว่า เวมณี แปลว่า งดเว้นเหมือนกัน

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2537: 73) ให้ความหมายว่า ศีล คือ ความเป็นปกติทางกาย วาจา เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมเคย

สนิท ศรีสำแดง (2544) กล่าวว่า ศีล คือ หลักแห่งความประพฤติชอบทางกาย วาจา ศีล 5 เป็นมาตรฐาน วางไว้สำหรับกำหนดวัดความประพฤติของมนุษย์ในขั้นตอนความเป็นกัลยาณชน จึงเรียกว่า มนุษยธรรม คนที่ประพฤติต่ำกว่ามาตรฐานนี้ ถือว่าเป็นมนุษย์ไม่สมบูรณ์แบบ ไม่น่าไว้ใจ สรุปลักษณ์คือ ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม

พระโพธิญาณเถระ หลวงพ่อชา สุภทฺโท (2544) กล่าวถึง ให้ความหมายของศีลว่า ศีล แปลว่า ปกติ คนผิดศีลจึงหมายถึงคนผิดปกติ ศีลจึงเป็นเกณฑ์พฤติกรรมขั้นต่ำสุดที่ใช้จำแนกมาตรฐานทางจิตใจของคนออกจากสัตว์ ศีล เมื่อกล่าวโดยรวมย่อแล้วมีอย่างเดียวคือ “เจตนา” โดยที่ศีลเป็นวินัยทางธรรมในเบื้องต้นของคน ซึ่งวินัยสำหรับคนที่ครองเรือนที่สำคัญ คือ ศีล 5 อาจสรุปรวมได้สั้นๆ ว่า ศีล คือ ข้อห้ามของศาสนาพุทธ

ระวี ภาวิไล (อ้างถึงในพระมหามันัส ทับประโมง, 2554: 28) ให้ความหมายไว้ว่า ศีล คือ การรับปฏิบัติตามบทบัญญัติทางจริยธรรม ซึ่งประสบการณ์ของอดีตชนได้พิสูจน์แล้วว่า เป็นเครื่องจรรโลงความมั่นคง และความผาสุกของสังคมมนุษย์ ศีล คือการสำรวมกาย วาจา ศีลคือ วินัย ศีลคือ ความอดกลั้นต่อสิ่งยั่วและล่อใจต่างๆ ศีลคือ การละเว้นการเบียดเบียนสรรพชีวิต ศีลนี้คือ ระบบฝึกฝนเพื่อพัฒนาตนเองของแต่ละบุคคล เมื่อแต่ละบุคคลพัฒนาแล้ว สังคมซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลจึงสภาพเป็นสังคมอารยชนได้

พุทธทาสภิกขุ (2533: 56-58) กล่าวว่า ศีล หรือสิ่งที่เรียกว่า ศีลนั้นคืออะไร ถ้าจะถือเอาตามตัวหนังสือ คำว่า “ศีล” มีทางที่ทำความเข้าใจเป็น 2 อย่าง คือ

- 1) โดยตัวพยัญชนะแท้ๆ คำว่า ศีล หมายถึง ความปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดา
- 2) โดยอรรถะ หรือเนื้อความ ศีลเล็งถึงข้อปฏิบัติที่ปฏิบัติแล้วจะทำให้เกิดความปกติ

ความหมายโดยพัญชนะและโดยอรรถะ มีความเกี่ยวเนื่องกันคือ อยู่ที่คำว่า “ปกติ” เป็นส่วนสำคัญ คำว่าศีล แปลว่า ปกติ ความหมายของความปกตินั้น ก็ได้หมายความว่า อยู่หนึ่งๆ นิ่งแข็งเป็นต่อไม้ แต่หมายความว่า ยังคงทำอะไรอยู่ทุกอย่างตามที่ควรจะต้องทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือไม่เดือดร้อน ไม่กระวนกระวาย ไม่ต้องระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกเกิดขึ้น นี่คือภาวะปกติของคน ถ้ามีภาวะปกติอย่างนี้ก็เรียกว่า มีศีลโดยแท้จริงโดยสมบูรณ์ ผู้ใดภาวะปกติทางกาย ทางวาจา แสดงออกมาเห็นอยู่ชัดๆ ไม่มีเรื่องกระวนกระวาย ไม่มีความเดือดร้อน ไร้ระส่ำระสาย ไม่สกปรก ไม่มีดมัว ก็เรียกว่า คนนั้นมีศีล ส่วนเรื่องทางใจนั้น ไม่ค่อยเอามาพูดถึงกันนัก เพราะเรื่องศีลนี้เอาแต่เพียง ความสำคัญที่กายวาจาเป็นหลักก่อน ส่วนใจนั้นจะไปโดยอ้อม ถ้ากายวาจาปกติ ก็ย่อมแสดงอยู่ในตัวว่า ใจก็ปกติเหมือนกัน เพราะกายวาจาเป็นไปตามใจ ถ้าใจปกติ กายวาจาก็ปกติ แต่พอพูดไปถึงเรื่องศีลแล้ว ก็ให้วัดกันที่กาย วาจา คือ แสดงออกทางภายนอกนี้ มันยังปกติ ไม่ไปกระทบกระทั่งใคร เข้า แล้วก็ไม่ต้องทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองด้วย จึงเรียกว่า ภาวะปกติ

ส่วนโดยอรรถะ คือ โดยเนื้อความนั้น คำว่า ศีล หมายถึงระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้ สำหรับประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมาที่กาย ที่วาจา ที่เนื้อ ที่ตัว พวกเราถือศีลกันอย่างที่เรียกกันว่า “ถือศีล” นี่ก็คือ ถือระเบียบปฏิบัติที่จะทำให้เกิดภาวะปกติอยู่ที่เนื้อที่ตัว นี้เราเรียกว่า เราถืออยู่โดยพฤตินี้ คือ ไม่ใช่เพียงเป็นตัวหนังสือ หรือเป็นคำบัญญัติอะไรเฉยๆ แต่เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามไปจริงๆ มีการเคลื่อนไหว มีการกระทำลงไปจริงๆ ถ้าพูดโดยนิตินัย ศีลคือ ภาวะปกติซึ่งอยู่ที่ไหนก็ยังไม่รู้ แต่ถ้าพูดโดยพฤตินี้ หมายถึงอยู่ที่บุคคลผู้หนึ่งที่อ้างตัวเองว่ามีศีล หรือว่า พยายามเพื่อจะมีศีล นี้โดยภาษาหรือโดยคำพูด ศีลมีความหมายอย่างนี้ หมายถึงภาวะปกติและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมา

กล่าวโดยสรุป ศีล คือ ความปกติของมนุษย์ในการปฏิบัติชอบทั้งกายและวาจาให้เรียบร้อย ตั้งอยู่ในความดีงาม ไม่ละเมิดเบียดเบียนล่วงเกินผู้อื่น

2. ความสำคัญและรายละเอียดของศีล 5

ศีล 5 เป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขพอสมควร หากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย เกิด ความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม

ศีล 5 เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกของมนุษย์ ที่ปรารถนาจะอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ปลอดภัย โดยไม่ต้องหวาดระแวงหรือกลัวอันตราย หรือกลัวว่าจะถูกเบียดเบียนทำร้าย ไม่ว่าจะจากใคร หรือด้วยวิธีใดก็ตาม

การรักษาศีล ไม่เพียงเป็นการรักษาความเป็นปกติของความเป็นมนุษย์ หรือเพื่อรักษา กฎเกณฑ์ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมเอาไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นการให้ทานที่มีคุณค่ายิ่งกว่าการให้วัตถุใดๆ ทั้งสิ้น เพราะในขณะที่ใครคนหนึ่งรักษาศีล ทุกชีวิตจะได้รับประโยชน์อันมหาศาล นั่นคือได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทันที กล่าวคือ เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 1 คือ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ย่อม

ได้ชื่อว่า ให้ชีวิต ให้ความปลอดภัยแก่ชีวิต ของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เป็นการให้สิ่งที่สูงค่ายิ่งกว่าทรัพย์ใดๆ เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 2 คือ ไม่ลักทรัพย์ ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นการให้ฐานะความเป็นอยู่อันมั่นคง เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 3 คือ ไม่ประพฤตินอกใจในกาม ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความสุข ให้ความปลอดภัย แก่บุตร ธิดา ภรรยา สามีของผู้อื่น เป็นการให้ความคุ้มครองแก่สถาบันครอบครัวอย่างดีที่สุด เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 4 คือ ไม่กล่าวคำเท็จ ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความจริงแก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความสบายใจในการดำเนินชีวิต โดยไม่ต้องหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 5 คือ ไม่ดื่มสุราเมรัย ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทุกสิ่ง เพราะคนที่ประมาทขาดสตินั้นสามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง จะฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม หรือพูดเท็จก็ทำได้ทั้งสิ้น การรักษาศีล จึงเป็นบุญอันพิเศษอย่างยิ่ง เพราะได้ทั้งบุญจากการบำเพ็ญมหาทาน และบุญจากการรักษาศีล และนี่เป็นเพียงศีล 5 อันเป็นเบื้องต้นเท่านั้น หากรักษาศีลในข้อที่สูงยิ่งขึ้นไป ย่อมเป็น มหาทานอันยิ่งใหญ่ เป็นบุญอันยิ่งใหญ่ ที่สามารถชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ อย่างสุดที่จะประมาณได้

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2538: 768-769) กล่าวว่า การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความถูกต้องดีงามทางกายและวาจา นั้น บุคคลต้องปฏิบัติตามหลักที่เรียกว่า ศีลพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต 3 ด้าน คือ ด้านสัมมาวาจา ด้านสัมมากรรมันตะ และด้านสัมมาอาชีวะ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

- 1) สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่
 - 1.1) ละมุสาวาท เว้นการพูดเท็จ รวมถึงสัจจะวาจา คำพูดจริง
 - 1.2) ละปิสฺสนาวาจา เว้นการพูดส่อเสียด รวมถึง พูดคำสมาณสามัคคี
 - 1.3) ละผรุสฺสวาจา เว้นการพูดคำหยาบ รวมถึง พูดคำอ่อนหวานสุภาพ
 - 1.4) ละสัมผึปฺปาลาละ เว้นการพูดเพ้อเจ้อ รวมถึง พูดคำมีประโยชน์
- 2) สัมมากรรมันตะ กระทำชอบ ได้แก่
 - 2.1) ละปาณาติบาต เว้นการฆ่าตายชีวิต รวมถึงการกระทำที่ช่วยเหลือ
 - 2.2) ละอทินนาทาน เว้นการเอาของที่เขามีได้ให้ (คู่อยู่ที่สัมมาอาชีวะหรือ

เกื้อกูล

ทาน)

2.3) ละกาเมสุมิฉฉาจาร เว้นความประพฤตินอกใจ รวมถึงการสันโดษ

3) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ละมิฉฉาชีพ เลี้ยงชีพด้วยสัมมาชีพ รวมถึงความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพที่สุจริต เช่น ทำงานไม่ให้คั่งค้างอาภูล

ความสำคัญของศีลสามารถสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้ (ประยูร วงศ์สอน, 2548: 7)

- 1) ศีล มีความสำคัญต่อการควบคุมกาย วาจาและใจของคนให้เรียบร้อย สงบ ร่มเย็น และเป็นสุข
- 2) ศีล มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม หากคนในสังคม กลุ่มคน ชาติ ศีล สังคมกลุ่มคนนั้นๆ ก็ไม่น่าอยู่ จะมีปัญหาตามมาตามมา

3) ศิล เป็นระบบการควบคุมและขัดเกลาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต มีผลต่อ กิจกรรม พิธีกรรม พฤติกรรม ความเป็นไปของผู้คนในสังคม

4) ศิล มีความสำคัญและเป็นหัวใจในการปฏิบัติธรรมอันสำคัญยิ่งตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะศิลปะ คือ สิ่งที่จะต้องมาก่อนมาอันดับแรกในการศึกษาและปฏิบัติธรรมในศาสนาพุทธ คือ เริ่มจาก ศิล สมาธิ ปัญญา ถ้าไม่มีศิลปะก็ไม่มีสมาธิและจะเกิดปัญญาไม่ได้

5) ศิล มีความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ของคน คนกับมนุษย์จะมีความเหมือนกันเพียงร่างกาย แต่จะแตกต่างกันที่มีศิลปะ คนถ้าไม่มีศิลปะจะไม่แตกต่างจากสัตว์ต่างๆ ไปอาจร้ายกว่าสัตว์ด้วยซ้ำ ศิลจะทำคนให้เป็นมนุษย์ได้ เพราะจะเป็นมนุษย์ได้จะต้องเป็นคนมีศิลปะ ควบคุมกำกับจิตใจตลอดเวลา หลักมนุษยธรรมอันทำให้คนเป็นมนุษย์ก็คือ ศิลนั่นเอง

ศิลปะ 5 ถือได้ว่าเป็นศิลปะขั้นต้นที่ถือว่าเป็นพื้นฐานแห่งศิลปะทั้งปวง พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ 5 ข้อ เรียกว่า เบญจศิลปะ หรือศิลปะ 5 มีรายละเอียดแต่ละหัวข้อดังนี้

เบญจศิลปสิกขาบทที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี คือ การตั้งใจงดเว้นการทำลายชีวิตสัตว์

ความมุ่งหมายในการทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือ เพื่อให้มนุษย์อบรมจิตใจตนให้คลายความเหี้ยมโหด มีเมตตากรุณาต่อกันและเมื่อแผ่แก่สัตว์ทั้งปวงด้วย เห็นชีวิตของผู้อื่นเสมอกับชีวิตของตน และให้ปลูกไมตรีจิตในสัตว์ทุกจำพวก

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530: 8) ได้ทรงอธิบายถึงเบญจศิลปะข้อนี้ว่า ขอบเขตของสิกขาบทนี้ มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศิลจะต้องเว้นเพื่อรักษาให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ

- 1) การฆ่า การทำให้ตายด้วยตนเอง หรือใช้ผู้อื่นทำหรือร่วมกับคนอื่น
- 2) การทำร้ายร่างกาย การทำให้บาดเจ็บอย่างสาหัส
- 3) การทรกรรม เช่น การใช้งานเกินกำลัง การกักขัง การนำสัตว์ไปโดยวิธี

ทรมาณ การปลุกสัตว์ เช่น ยั่วให้ต่อสู้กันเพื่อความสนุกสนาน

ในอัฐสาลีนี้ (2534) ได้กล่าวว่า ปาณาติปาต ต้องพร้อมด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ สัตว์นั้นมีชีวิต รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต มีเจตนาจะฆ่า พยายามฆ่า สัตว์นั้นตายเพราะถูกฆ่า เมื่อครบองค์ 5 นี้ ศิลจึงขาด ถ้าไม่ครบเพียงต่างพร้อย ทำเอง หรือใช้ให้คนอื่นทำ ศิลย่อมขาดได้เหมือนกัน

เบญจศิลปสิกขาบทที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ด้วยอาการขโมย

ความมุ่งหมายในการทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือ เพื่อให้ทุกคนเคารพในกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เว้นจากการทำมาหากินในทางทุจริต ประกอบอาชีพในทางมิชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นในการเลี้ยงชีพ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530: 17) ทรงอธิบายว่า ข้อห้ามหรือขอบเขตของสิกขาบทนี้ มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศิลจะต้องเว้นเพื่อรักษาให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ 1) โจรกรรม 2) อนุโลมโจรกรรม 3) ฉวยาโจรกรรม

1) โจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร มี 14 ประเภท คือ

- 1.1) ลัก คือ ถือเอาทรัพย์เมื่อเจ้าของไม่เห็น ที่เรียกว่า ขโมย
- และตัดช่องย่องเบา
- 1.2) ฉก คือ ชิงเอาทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ ที่เรียกว่า ตีชิง วังราว
- 1.3) กรรโชก คือ ชูให้เขากลับแล้วให้ทรัพย์ ที่เรียกว่า จู้ ในปัจจุบัน
- 1.4) ปล้น คือ รวมหัวกันหลายคน มีศีศตราอาวุธเข้าแย่งทรัพย์
- 1.5) ตู๋ คือ อ้างหลักฐานพยานเท็จ หักล้างกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เช่น ที่ดิน เป็นต้น ซึ่งไม่อยู่ในปกครองของตน
- 1.6) ฉ้อ คือ โกงเอาทรัพย์ของผู้อื่นที่ตนปกครองเช่น โกงของฝาก โกงที่ดินที่ตนอยู่อาศัย เป็นต้น
- 1.7) หลอก คือ บั่นเรื่องให้เขาเชื่อแล้วให้ทรัพย์
- 1.8) ลวง คือ การใช้เครื่องมือและเปลี่ยนผิดมาตรฐานตบตาคนอื่น
- 1.9) ปลอม คือ การทำของปลอม ใช้ของปลอมแลกเปลี่ยนได้ทรัพย์มา
- 1.10) ตระบัด คือ บิดพลิ้วคำมั่นสัญญาเพื่อเอาทรัพย์
- 1.11) เบียดบัง คือ การปกปิดซ่อนทรัพย์จนเจ้าของทอดอาลัยแล้วเอาเสีย
- 1.12) สับเปลี่ยน คือ การสับทรัพย์ของตนกับของคนอื่นถือเอาที่ดิน
- ต้องการ
- 1.13) ลักลอบ คือ การหลีกเลี่ยงไม่จ่ายตามพิกัด เช่น เลี่ยงภาษี
- 1.14) ยักยอก คือ การใช้อำนาจหน้าที่จำหน่ายทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยมิชอบ
- 2) ความเลื่อมใสพิศณุโลมโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่แสวงหาทรัพย์ในทางที่ไม่บริสุทธิ์ แต่ยังไม่นับเข้าในโจรกรรม มี 3 ประเภท คือ
- 2.1) สมโจร คือ การสนับสนุนให้คนอื่นทำโจรกรรม
- 2.2) ปอกลอก คือ คบคนอื่นเพื่อหวังลอกเอาทรัพย์
- 2.3) รับสินบน คือ ถือเอาทรัพย์ที่เขาให้เพื่อทำธุระให้แก่เขาในทางที่ผิด
- 3) กิริยาเป็นฉายาโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ทำทรัพย์ผู้อื่นให้สูญหาย และเป็นสินใช้ตกอยู่แก่ตน มี 2 ประเภท คือ
- 3.1) ผลาญ ได้แก่ การทำทรัพย์สินของคนอื่นให้เสียหาย เช่น ลอบเผาบ้านเรือนของผู้อื่นหรือลอบฆ่าสัตว์พาหนะ เป็นต้น
- 3.2) หยิบฉวย ได้แก่ เอาสิ่งของคนอื่นมาด้วยความมั่งง่าย ทำนองถือวิสาสะ เช่น เอาทรัพย์ของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอกให้เจ้าของรู้
- เบญจศีลสิกขาบทที่ 3 กาเมสุมิฉจาจารา เวรมณี** คือ การงดเว้นจากการประพฤติดินในกามทั้งหลาย
- ความมุ่งหมายที่ทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือ เพื่อให้มนุษย์สร้างความสำเร็จไม่แตกร้างกัน รักษาสายโลหิตวงศ์ตระกูลของตน ไม่สาส์อนกันเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน หรือเป็นผู้มีมากในกาม
- ในอัฐสาลี (2534) ได้อธิบายถึงขอบเขตข้อห้ามของสิกขาบทข้อนี้ว่า ทั้งหญิงและชายย่อมประพฤติดินในกามด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทได้ดังนี้

1) หญิงที่ต้องห้ามสำหรับชายมี 3 จำพวก คือ

- 1.1) หญิงมีสามี โดยที่สุตแม่แต่ภรรยาเข้าชั่วก็ถือว่ามิเจ้าของ
- 1.2) หญิงมีผู้พิทักษ์รักษา เช่น บิดา มารดา หรือญาติ เป็นต้น รักษา
- 1.3) หญิงที่จารีตห้าม เช่น แม่ ย่า ยาย ทวด ลูก หลาน เหลน ซี่

หญิงทั้ง 3 ประเภทนี้ เมื่อชายประพฤติกว้างเกิน จะโดยเขายินยอมหรือไม่ ยินยอมก็ตามศีลย่อมขาด

2) ชายที่ต้องห้ามสำหรับหญิงมี 2 จำพวก คือ

- 2.1) ชายอื่น ทุกคน นอกจากสามีของตน สำหรับหญิงมีสามี
- 2.2) ชายที่จารีตห้าม เช่น ภิกษุ สามเณร และนักบวชต่างศาสนา สำหรับ

หญิงทุกประเภทเต็มใจ ส่วนการเคล้าคลึงหรือพูดเกี้ยว แม้ศีลจะไม่ขาด ย่อมทำให้ต่างพร้อยได้ และในอรรถุสาลีนี้ (2534) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกาเมสุมิฉณาจาร มี 4 ประการ คือ หญิงหรือชายนั้น เป็นผู้ต้องห้าม ตั้งใจเสพกาม ประกอบกามกิจ อวัยวะเพศล่วงล้ำเข้าไปแม้เพียงเท่าเมล็ดงา

เมื่อครบองค์ประกอบทั้ง 4 นี้ ศีลขาด ถ้าไม่ครบองค์ไม่ขาด ใช้ให้คนอื่นทำกับคนอื่นศีลไม่ขาด

เบญจศีลสิกขาบทที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี คือ การงดเว้นจากการพูดเท็จ

ความมุ่งหมายในการทรงบัญญัติสิกขาบทนี้คือ เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของตน และผู้อื่น ด้วยการพูดเท็จและให้เป็นคนมีสัจจะวาจา

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530) ทรงอธิบายสิกขาบทนี้ว่ามีข้อห้ามหรือขอบเขต ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องเว้นเพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ การแสดงเท็จหรือลักษณะของมุสาวาท ทานประมวลไว้มี 7 วิธี

- 1) ปด การโกหกซัดๆ เช่น ไม่รู้ไม่เห็นไม่เห็น ไม่มีว่ามี เป็นต้น
- 2) ทนสาบาน คือ ทนสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่า ตนไม่เป็นเช่นนั้น จะเป็นด้วยวิธีแข่งตัวเอง หรือด้วยวิธีนึ่งนึ่ง เมื่อถูกถามก็จัดเป็นทนสาบาน

3) ทำเล่ห์กะเท่ห์ ได้แก่ การอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องไ้หาย โดยไม่รู้จริงเห็นจริง เป็นต้น

4) มายา แสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บ ทำเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมาก เป็นต้น

5) ทำเลศ คือ ใจอยากจะทำแต่เล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง เช่น เห็นขโมยวิ่งผ่านหน้าไป ไม่อยากบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าเป็นขโมยหรือที่นั่นไป เมื่อถามก็พูดเล่นสำนวนว่าอยู่ที่นั่นไม่เห็น อย่างนี้เรียกว่า ทำเลศ

6) เสริมความ เรื่องเล็ก แต่พูดให้คนฟังเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่ เช่น เห็นไฟกันบูหรือไหม้ หลงว่าแห้งก็ตะโกนเสียงดังว่า ไฟๆ เพื่อให้คนแตกตื่นตกใจ เป็นต้น โฆษณาสินค้า พรรณาสรรพคุณจนเกินความจริงก็จัดเข้าในข้อนี้

7) อำความ ตรงกันข้ามกับเสริมความ คือ เรื่องใหญ่ แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็กหรือปิดบัง อำพรางไว้ ไม่พูด ไม่รายงานต่อผู้มีหน้าที่รับทราบ

ลักษณะความหมายของมุสา 3 อย่าง คือ

1) มุสา แปลว่า เท็จหรือไม่จริง การกล่าวคำเท็จหรือคำไม่จริง เรียกว่า มุสาวาท เรียกว่า พุดโกหก ส่วนมากใช้วาจา แต่การแสดงเท็จหรือโกหกอาจแสดงได้ทั้ง 2 ทาง คือ ทางวาจา กับทางกาย ทางวาจา คือ พุดคำเท็จออกมา ทางกาย คือ แสดงเท็จทางกาย เช่น การเขียนจดหมาย โกหก รายงานเท็จทำหลักฐานปลอม ตีพิมพ์ข่าวพิมพ์ เผยแพร่ ทำเครื่องหมายให้คนอื่นเชื่อถือลดจนการใช้ให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น สันศิระชะ หรือโบกมือปฏิเสธในเรื่องควรรับหรือพยักหน้าในเรื่องควรปฏิเสธ เป็นต้น

2) อนุโลมมุสา คือ การไม่แสดงเรื่องเท็จทั้ง 7 อย่าง แต่พูดเรื่องไม่จริง ซึ่งไม่มีเจตนาจะกล่าวเท็จ แต่เจตนาจะให้เขาเจ็บใจหรือก้าวร้าวกัน เป็นต้น เรียกว่า อนุโลมมุสา (ไม่จัดเป็นมุสาวาท) เช่น

- 2.1) พุดเสียดแทง กระทบกระแทก แดกดัน
- 2.2) พุดประชด ยกให้เกินความเป็นจริง
- 2.3) พุดด่า กดให้ต่ำกว่าความเป็นจริง
- 2.4) พุดสับปลับ ด้วยความคะนองวาจา แต่ไม่ตั้งใจให้เข้าใจผิด
- 2.5) พุดคำหยาบ คำตำหนิ

3) ปฏิสวะ ได้แก่ การรับคำของคนอื่น ด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำตามที่ได้รับคำนั้น โดยที่ตนยังพอทำตามคำนั้นได้อยู่มี 3 อย่าง คือ

- 3.1) ผิดสัญญา สัญญาว่าจะทำด้วยความสุจริตใจ แต่กลับไม่ทำภายหลัง
- 3.2) เสียสัตย์ ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม
- 3.3) คินคำ รับปากว่าจะไป แต่กลับใจภายหลังไม่ไป

ทั้ง 3 อย่างนี้ ไม่เป็นมุสาวาท ศิลไม่ขาด แต่ทำให้ศีลต่างพร้อยได้ และในอัฐธสาลินี ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของมุสาวาทว่าต้องพร้อมด้วยองค์ 4 ประการ คือ เรื่องไม่จริง เจตนาจะพุดเรื่องนั้น พุดหรือแสดงออกไป และผู้ฟังเข้าใจเนื้อความนั้น

ในการพิจารณามุสาวาทที่มีโทษมาก หรือโทษน้อยนั้น ท่านกล่าวไว้ว่ามุสาวาทที่ทำลายประโยชน์ของผู้อื่นมาก คือ เขาได้รับความเสียหายมากมีโทษมาก ได้รับความเสียหายน้อย มีโทษน้อย กำหนดวัตถุประสงค์ เจตนา และประโยชน์เช่นเดียวกัน แต่ยังมีคำพุดอีกประเภทหนึ่งที่เป็นคำไม่จริง แต่พุดแล้วไม่เป็นมุสาวาท คือ คำพุดที่พุดตามที่ได้ยินมา หรือเข้าใจว่าเป็นเรื่องจริง เรียกว่า ยถาสัญญา คำพุดประเภท ยถาสัญญา มี 4 อย่างคือ

1) โวหาร พุดตามสำนวนโกหก ที่ใช้กันจนเป็นธรรมเนียม เช่น คำลงท้ายจดหมายว่า ด้วยความเคารพอย่างสูง หรืออย่างยิ่ง เป็นต้น แม้จะไม่ตรงตามความจริงใจ แต่ก็ไม่เป็นมุสาวาท

2) นินยาย การเล่านินยายหรือการแสดงลิเก ละคร เป็นต้น แม้จะเป็นเรื่องไม่จริง แต่ก็ไม่เป็นมุสาวาท

3) สำคัญผิด พุดด้วยความเข้าใจว่าถูกทั้งๆ ที่เรื่องนั้นไม่ถูก ไม่เป็นความจริง

4) พลั้ง พุดด้วยความพลั้งเผลอ โดยไม่ได้ตั้งใจให้ผิด ไม่เป็นมุสาวาท

เบญจศีลสิกขาบทที่ 5 สุราเมรยัมชขปมาทัญฐานา เวรมณี คือ การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่ น้ำเมา คือ สุราและเมรัย

ความมุ่งหมายในการทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือ เพื่อให้คนมีสติไม่ประมาท รักษาสติของตนไว้ไม่ให้เผลอเรือพลาดพลั้งในการปฏิบัติงานประจำ เพื่อดำรงชีวิตให้ราบรื่น

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530) ทรงอธิบายสิกขาบทนี้ว่ามีข้อห้าม หรือขอบเขตทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

โดยตรงคือ น้ำเมา ได้แก่

- 1) สุรา น้ำเมาที่กลั่น ที่เรียกกันว่า เหล้า
- 2) เมรัย น้ำเมายังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์ สาโท น้ำตาลเมา กระแช่

โดยอ้อม หมายถึง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เช่น ฝิ่น กัญชา ไอระเหย เป็นต้น เป็นอันห้ามไว้ในศีลข้อนี้ กิริยาที่ทำไม่เฉพาะการดื่มอย่างเดียว แต่หมายถึงสูบและการฉีดด้วย การดื่มสุรา หรือยาเสพติดให้โทษที่ทำให้ศีลขาดนั้น ต้องพร้อมด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ขอนั้นเป็นของมีนเมา มีเจตนาจะเสพของมีนเมา พยายามเสพ และให้ล่องไหลล้าคองลงไป

3. ลักษณะของศีล

ศีลตามความหมายของพระพุทธศาสนามีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (ปัทมา ผาดจันท์ก และคณะ, 2551: 8-9)

- 1) ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่างๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ตั้งงาม โดยลำดับจนถึงสูงสุดของชีวิต
- 2) ทำให้สมาชิกของสังคมหรือชุมชนนั้นอยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมสงบเรียบร้อย สมาชิกต่างดำรงอยู่ด้วยดี และมุ่งหน้าปฏิบัติกิจของตนโดยสะดวก
- 3) ฝึกขัดเกลาตนเอง ทำให้กิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวร ปรับการแสดงออกทางกายวาจาให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลและการอยู่ร่วมกันด้วยดีนั้น อันเป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่รองรับของกุศลธรรมทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่งคือเป็นพื้นฐานของสมาธิ หรือการฝึกปรือคุณธรรมทางจิตใจที่สูงขึ้นไป

แม้ว่าจะมีศีลสูงกว่าศีล 5 อีกหลายระดับหลายประเภท แต่ศีลหรือระเบียบความประพฤติทุกอย่างซึ่งเป็นที่ต้องการในการปฏิบัติธรรม ดังที่เรียกว่า ศีลซึ่งอริยชนชั้นขม้นก็มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันทั้งหมด คือ เป็นศีลที่ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามหลักการ ไม่เขวไปเพราะตัณหาที่มุ่งแสวงหาอิฏฐารมณ์เป็นผลตอบแทน หรือเพราะทิฐิที่นำเอาความยึดถือเกี่ยวกับตัวตนมาปิดบังวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของศีล (พระธรรมปิฎก, 2543: 420)

4. ที่มาของศีล

ที่มาของศีลหรือต้นเหตุแห่งศีล ซึ่งเป็นศีลที่มาโดยการแต่งตั้งนั้นมี 2 อย่างคือ (พุทธทาสภิกขุ, 2533: 58-64)

- 1) ศีลที่ธรรมชาติแต่งตั้งบัญญัติ เป็นศีลที่แท้จริงที่สุด ที่ว่าธรรมชาติบัญญัตินี้หมายถึง ธรรมชาตินั้น มีกฎเกณฑ์โดยธรรมชาติว่าอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนั้น ไม่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงไป

เปลี่ยนมาอย่างมนุษย์ ไม่ต้องการอย่างมนุษย์ ธรรมชาติก็คือธรรมชาติ ธรรมชาติคือของจริง ซึ่งมีตัวของมันเอง มีกฎเกณฑ์ของมันเอง เพราะฉะนั้น จึงมีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวลงไปว่า ถ้าทำให้ผิดปกติมันก็ต้องยุ่ง ต้องเดือดร้อน ต้องระส่ำระสาย นี่คือธรรมชาติพูดจริงๆ ซื่อๆ แบบนี้ เป็นกฎของธรรมชาติที่เฉียบขาดเป็นแนวเดียว สายเดียว และสม่ำเสมอที่สุด แล้วก็ยังเป็นว่า มนุษย์จะรู้หรือไม่รู้ก็ตามใจมนุษย์ ฉะนั้นเอาของฉนั้นอย่างนั้น ฉนั้น มนุษย์จะรู้หรือไม่ก็ตามใจมนุษย์ ธรรมชาติไม่รับผิดชอบ ถ้ามนุษย์รู้ผิด รู้ถูก รู้น้อย รู้มากอะไร มันก็มีผลเกิดขึ้นตามสมควรแก่การเรียนรู้และการปฏิบัติของมนุษย์คนนั้นๆ ฉนั้น ดูให้ดีๆ ศิลปินนี้ธรรมชาติเป็นผู้บัญญัติ หรือจะเรียกอีกทีหนึ่งว่า พระเจ้า ธรรมชาติเป็นทั้งผู้บัญญัติและเป็นควบคุมด้วย ธรรมชาติเป็นผู้ควบคุมเอง ฉนั้น จึงไม่ว่างใคร จึงยุติธรรมที่สุด ใครทำอะไรผิดกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ก็ต้องได้รับผลที่แน่นอนที่สุดและเฉียบขาดที่สุด

2) ศิลปินมนุษย์แต่งตั้งหรือบัญญัติ เป็นศิลปะที่มีหลายอย่าง หลายชนิด หลายพวก หลายยุค หลายสมัย อย่างนี้แล้วจะเอาความแน่นอนอะไรไม่ได้ แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม ถ้ายังมีศิลปะหรือหลักของศิลปะที่ใช้เป็นแบบแผนแบบฉบับมาตั้งแต่เดิมยืนโรงตายตัวอยู่ ถ้าศิลปินนี้มีอยู่ก็หมายความว่า ศิลปินได้อิงอาศัยกฎของธรรมชาติ คือ อนุโลมไปตามศิลปะของธรรมชาติ ที่ธรรมชาติบัญญัติไว้ อย่างนี้แน่นอนว่าจะต้องมีประโยชน์ แล้วก็ยังเป็นของจริงที่จะต้องรับรู้ หรือรักษากันไว้ด้วยดี ฉนั้น ศิลปะประเภทนี้มนุษย์บัญญัติ ก็บัญญัติไปตามเกณฑ์ของธรรมชาติ ตามเหตุที่มันเกิดขึ้นมาตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่ก็ได้แก่หลักใหญ่ๆ ที่ตรงกันหมดแทบทุกศาสนา ทุกยุค ทุกสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลานี้ก็คือ ศิลปะ 5 ซึ่งเป็นแม่บทของศิลปะทั้งหลายทั้งปวง ศิลปะอะไรจะมีอย่างไรก็ต้องออกไปจากแม่บททั้ง 5 นี้ เดียวกันก็มีข้อปลีกย่อยไกลออกไป ซึ่งมีการแตกต่างกัน ตัวแม่บทนี้จะต้องตรงกัน ส่วนฝอยนั้นก็ค่อยๆ ต่างกันไป ฝอยมากขึ้นหลายชั้นๆ ความแตกต่างกันก็ย่อมต้องมี ฉนั้นอย่าไปเอาส่วนฝอยมาเป็นหลัก มาเป็นที่ยึดถืออะไร ขอให้เอาส่วนที่เป็นเนื้อแท้ตัวจริง หรือหัวใจของมันเป็นหลัก

แม้มนุษย์จะบัญญัติศิลปะไปตามเกณฑ์ของธรรมชาติมีหลักใหญ่ๆ ที่เป็นหัวใจตรงกันหมด แต่ข้อปลีกย่อย หรือฝอยตรงนั้นตรงกันไม่ได้ แต่เราก็มีทางที่จะทำให้มีความเข้าใจตรงกันได้มากอยู่เหมือนกัน โดยอาศัยปัญญาความรู้ที่แหละจะช่วยได้ ฉนั้นอย่าหลบลูหลบหางมาย รักษาศิลปะแบบที่เรียกว่า งามายเกินไป จนไม่รู้จะทำอย่างไร จนตัวเองก็ไม่รู้ว่ามันมีศิลปะหรือไม่ศิลปะ ลังเลสงสัยไปหมด

ศิลปะที่บัญญัติโดยมนุษย์ก็มีหลายชั้นหลายอย่าง อนุโลมตามความต้องการของมนุษย์ไม่มากนัก ฉนั้นน้อย เพราะว่ามันมนุษย์นี้มีใจลำเอียงและอยู่ใต้อำนาจกิเลส ถ้าธรรมชาติเป็นผู้บัญญัติศิลปะ จะบัญญัติตรงตามกฎธรรมชาติ ถ้ามนุษย์บัญญัติศิลปะจะบัญญัติไปตามความต้องการของตัว เช่น อยากจะไปสวรรค์ ก็บัญญัติศิลปะว่า ทำอย่างไรจะได้ไปสวรรค์ ส่วนธรรมชาติบัญญัติศิลปะแต่เพียงว่า อย่าให้ผิดปกติ ไม่รู้ไม่ชี้เรื่องสวรรค์ ต้องการแต่ความเป็นปกติ นี่คือข้อที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่า มนุษย์จะบัญญัติศิลปะตามความต้องการของมนุษย์นี้ก็ไม่ได้ทั้งหลักของธรรมชาติไปเสียทั้งหมด เพียงแต่ตัว เห็นแก่ความต้องการของมนุษย์ก่อน ก่อนที่จะเห็นกฎของธรรมชาติ คือ เห็นแก่ตัวก่อน ก่อนที่จะเห็นแก่ความจริง ที่นี้เมื่อมนุษย์บัญญัติ มนุษย์ก็ต้องรักษาควบคุมดูแลให้มีการรักษาศิลปะ ฉนั้น มันจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์เต็มไปหมด บัญญัติในรูปของวินัยสำหรับภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ก็มีบัญญัติในรูปกฎหมายของประชาชนคนทั่วไปก็มี ล้วนแต่ว่า มนุษย์บัญญัติแล้วมนุษย์ก็รักษาดูแลควบคุม นี้เรียกว่า ศิลปะโดยการแต่งตั้งของมนุษย์ไม่เหมือนกับศิลปะโดยการแต่งตั้งของธรรมชาติ เมื่อเรารู้ตรงนี้ว่า ธรรมชาติมันมี

ก่อน มีอะไรก่อน มีหลักเกณฑ์ก่อนเสมอ มนุษย์นี้มาทีหลัง เป็นธรรมชาติเหมือนกัน แต่ว่ามาทีหลัง เมื่อรู้หลักของธรรมชาติอย่างนี้แล้วอาศัยหลักธรรมชาตินี้เป็นเครื่องวินิจฉัยตัดสิน ถ้าทำได้อย่างนี้ การบัญญัติศีลนั้นก็บริสุทธิ์เหมือนกับการบัญญัติศีลของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ไม่มีกิเลสที่เป็นเหตุให้เข้าข้างตัว ถ้าวางเอาคนที่ไม่มีกิเลสอยู่ในตัวเข้าข้างตัวมาบัญญัติศีล เขาก็จะบัญญัติศีล้อยตามความประสงค์ของเขา มีช่องโหว่นั่นสำหรับให้หลีกเลี่ยง หรือว่าให้แก้ตัวหรือเอาประโยชน์เข้าข้างตัวเอง

5. วัตถุประสงค์ของการรักษาศีล

หากเราเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการรักษาศีล ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์อย่างไร จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องรักษา ก็จะทำให้เราสามารถรักษาศีลได้อย่างถูกต้อง รักษาแล้วเกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงของศีล ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การรักษาแบบทำตามกันมา หรือว่ารักษาไปอย่างนั้น ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดเลย (พระมหาโพธิวงศาจารย์, 2557)

การรักษาศีล มีวัตถุประสงค์สำคัญ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติปัจจุบัน ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- 2) เพื่อให้เกิดความสุข ความดีงามในการดำเนินชีวิต
- 3) เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็น และความดีงามแก่ครอบครัว และสังคม
- 4) เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติต่อไป ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น
- 5) เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมที่สูงขึ้นไป ได้แก่ สมาธิ และปัญญา อันจะทำให้บรรลุผลนิพพานได้

สรุปได้ว่า การรักษาศีลทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ หากเราเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการรักษาศีล ก็จะทำให้เราสามารถรักษาศีลได้อย่างถูกต้อง

6. องค์ประกอบของศีล

การฆ่าสัตว์ต้องประกอบด้วยองค์ 5 คือ

- 1) สัตว์นั้นมีชีวิต
- 2) รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
- 3) มีจิตคิดจะฆ่าสัตว์นั้น
- 4) มีความพยายามฆ่าสัตว์นั้น
- 5) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

การลักทรัพย์ต้องประกอบด้วยองค์ 5 คือ

- 1) ทรัพย์หรือสิ่งของนั้นมีเจ้าของหวงแหน
- 2) รู้ว่าทรัพย์นั้นมีเจ้าของหวงแหน
- 3) มีจิตคิดจะลักทรัพย์นั้น
- 4) มีความพยายามจะลักทรัพย์นั้น
- 5) ลักทรัพย์ด้วยความพยายามนั้น

การประพุดิผิดในกามต้องประกอบด้วยองค์ 4 คือ

- 1) หญิงหรือชายที่ไม่ควรละเมิด
- 2) มีจิตคิดเสพเมถุน
- 3) ประกอบกิจในการเสพเมถุน
- 4) ยังอวัยวะเพศให้ถึงกัน

การพุดเท็จประกอบด้วยองค์ 4 คือ

- 1) เรื่องไม่จริง
- 2) มีจิตคิดจะพุดให้ผิดความเป็นจริง
- 3) พยายามคิดจะพุดให้ผิดจากความเป็นจริง
- 4) คนฟังเข้าใจความหมายคนที่พุดนั้น

การดื่มน้ำเมาต้องประกอบด้วยองค์ 4 คือ

- 1) น้ำที่ดื่มเป็นน้ำเมา
- 2) มีจิตคิดจะดื่ม
- 3) พยายามดื่ม
- 4) น้ำเมาล่วงพ้นลำคอกลงไป

การละเมิดศีลถ้ายังไม่ครบองค์ประกอบทุกข้อ ยังไม่ถือว่าศีลขาด เช่น การฆ่า มี 5 องค์ประกอบแต่ทำไป 4 องค์เรียกว่าศีลหะตุ ถ้าลดหลั่นลงมาเรียกว่า ศีลต่าง ศีลพริ้อยตามลำดับ

7. การฝึกหัดศีล

การฝึกหัดศีลมี 2 ลักษณะ คือ

1) การฝึกศีลที่อาศัยความเคยชินและศรัทธา เป็นวิธีที่เน้นหนักด้านระเบียบวินัย โดยการฝึกปฏิบัติให้เกิดความคุ้นเคยและเคยชินเป็นนิสัย พร้อมกันนั้นก็สร้างศรัทธาโดยให้กัลยาณมิตรแนะนำชักจูงให้เห็นว่า การประพุดิผิดมีระเบียบวินัยเช่นนั้น มีประโยชน์หรือมีคุณค่าอย่างไร เมื่อพ้นจากขั้นประพุดิไปตามกรอบหรือตามบังคับ มาถึงขั้นเห็นคุณค่าใฝ่เนียมที่จะทำอย่างนั้น แล้วก็เข้าสู่ขั้นเป็นสัมมาทิฐิ

2) การฝึกศีลที่ใช้โยนิโสมนสิการกำกับ เป็นวิธีที่เน้นความเข้าใจในความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติ ผู้กระทำจะมีความมั่นใจในการกระทำของตนเป็นการปฏิบัติอย่างมั่นใจด้วยปัญญา ทำให้เกิดความเข้าใจ เป็นสัมมาทิฐิเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อยไป พร้อมกันกับการฝึกศีลและปิดช่องที่จะกลายเป็นความประพุดิปฏิบัติศีลด้วยความมกมายที่เรียกว่า “สัลลพตปรามาส” การฝึกศีลวิธีนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากใช้ได้เฉพาะกับคนที่มสติปัญญาสูงจริงๆ จึงจะสามารถเข้าใจความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติศีลได้อย่างกระจ่างชัด

8. ประโยชน์ของการรักษาศีล

ผู้ที่รักษาศีลย่อมได้รับผล ดังนี้ (มูลนิธิพุทธศาสนุสรณ์, 2559: 1)

- 1) เกิดความเมตตา กรุณา
- 2) เป็นที่สรรเสริญ ยกย่อง นับถือ และเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่น

- 3) เป็นผู้ไม่เสียทรัพย์โดยเปล่าประโยชน์
- 4) นำมาซึ่งความสงบสุขต่อตนเอง ครอบครัว และผู้ใกล้ชิด
- 5) เป็นหนทางสู่ความสำเร็จในครอบครัวและสัมมาอาชีพ

หากคนใดได้ปฏิบัติรักษาศีล 5 ได้ จะเกิดอานิสงส์ของศีล 5 ดังนี้ (บริษัท ไอที โอพีเอ็ม จำกัด, 2559: 1)

- 1) ทำให้อายุยืน ปราศจากโรคร้ายเปียดเบียน
- 2) ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่จะปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย
- 3) ลูก หลาน สามี ภรรยา อยู่ด้วยกันอย่างผาสุก ไม่มีผู้คอยเปียดเบียน
- 4) พุดอะไรก็มีคนเคารพเชื่อถือ คำพุดมีเสน่ห์ เป็นที่จับใจ ไพเราะด้วยสัจด้วยศีล
- 5) เป็นผู้มั่งคั่งมีสติปัญญาดี และเฉลียวฉลาด ไม่หลงหน้าหลงหลัง เหมือนคนบ้า

ไม่มีสติ

สรุปได้ว่า อานิสงส์ของการรักษาศีล 5 คือ ผลดีที่ผู้รักษาศีล 5 จะพึงได้รับอย่างแน่นอน ปรากฏตามคำบาลีที่พระผู้ให้ศีลจะกล่าวทุกครั้งเมื่อให้ศีลจบลง คือ “สีเลนนะ สุคะตัง ยันติ, สีเลนนะ โภคะสัมปะทา, สีเลนนะ นิพพุตัง ยันติ” โดยใจความก็คือ 1) สุคะตัง ยันติ ทำให้เข้าถึงคติที่ดี (ไม่ตกไปสู่คติอันชั่ว) 2) โภคะสัมปะทา ทำให้ได้โภคสมบัติ (ไม่ตกไปสู่ความวิบัติ) 3) นิพพุตัง ยันติ ทำให้ถึงความดับทุกข์ (ไม่จมดิ่งลงสู่ความทุกข์)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กอบกุล วิศิษฐ์สรศักดิ์ (2548) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมครองตนตามศีล 5 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2548 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการครองตนตามศีล 5 ของนักศึกษาส่วนใหญ่จะทำผิดศีล 5 ในพฤติกรรมพบเห็นทั่วไปในสังคม ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมนัก เช่น การตบยุง การพูดประชดผู้อื่น เป็นต้น และปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สาขาวิชา ผลการศึกษา และที่พักอาศัย ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการครองตนตามศีล 5 แต่ชั้นปีและอาชีพของผู้ปกครอง มีผลต่อพฤติกรรมการครองตนตามศีล 5 และปัจจัยสนับสนุนด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ประสบการณ์ร่วมกิจกรรมทางศาสนา และความรู้ที่ได้รับจากคำสอนทางศาสนา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการครองตนตามศีล 5 โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นภาพร นิตภิรมณ์ชัย (2548) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2548 จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ คณะที่ศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ส่วนปัจจัยสนับสนุน คือ ความสนใจในพระพุทธศาสนาบางข้อ คือ การฟังเทศน์ทาง วิทญ์และโทรทัศน์เป็นประจำ และการพูดคุยหรือสนทนาธรรมกับเพื่อนๆ หรือบุคคลอื่น การเข้าร่วม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาบางข้อ คือ การเข้าร่วมโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และการเป็น สมาชิกชมรมพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ $P < 0.05$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

พระมหานงมานิช พลราช (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุธีวิทยา อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1) ด้านความรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุธีวิทยา มีการละเมิดศีล 5 ทุกข้อ ซึ่งเกิดจากความไม่รู้เกี่ยวกับศีล 5 โดยเฉพาะศีลข้อ 4 พบว่า นักเรียนไม่รู้ว่าการพูดเท็จกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพื่อให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองสบายใจเป็นการกระทำผิดศีลมากที่สุด รองลงมาเป็นศีลข้อ 3 และข้อ 1

2) แนวทางและวิธีการพัฒนา การปฏิบัติตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุธีวิทยา คือ การสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ และปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 คือ การเข้าค่ายคุณธรรม เพื่อพัฒนาความรู้และฝึกปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 การจัดทำป้ายคำขวัญสุภาพจิตเกี่ยวกับศีล 5 ติดตามต้นไม้และอาคารเรียน การยกย่องให้รางวัลนักเรียนตามที่ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 การสมาทานศีล และการนั่งสมาธิทุกเช้าก่อนเข้าชั้นเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ในการสอนวิชาพุทธศาสนาในชั้นเรียนตามปกติ การส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียนในวันสำคัญๆ ทางพุทธศาสนา การบันทึกกิจกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 และการรณรงค์ต่อต้านสื่อโฆษณาที่มอมเมาเยาวชน

ธงชัย จบน้อย (2554) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรู้และพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชนของนักเรียน ช่วงชั้นเรียนที่ 3 โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า

1) นักเรียนช่วงชั้นเรียนที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง บิดา/มารดา ประกอบอาชีพรับจ้างบิดา/มารดา จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา นักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดา/มารดา มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำกว่าวันละ 50 บาท เดินทางมาโรงเรียนด้วยรถรับส่งนักเรียน ใช้เวลาว่างในแต่ละวันในการอ่านหนังสือ และส่วนใหญ่ไหว้พระสวดมนต์เป็นประจำทุกวัน

2) ความรู้การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชนของนักเรียนช่วงชั้นเรียนที่ 3 โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม ในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 93.89 ปานกลาง ร้อยละ 5 และมาก เพียงร้อยละ 1.11

3) พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชนของนักเรียนช่วงชั้นเรียนที่ 3 โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม ในภาพรวมและรายชื่อของศีล 5 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อย

4) แนวทางการพัฒนาความรู้และพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ผู้วิจัยได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 จำนวน 2 ด้าน ประกอบด้วยด้านความรู้มี 3 กลยุทธ์และด้านพฤติกรรม มี 5 กลยุทธ์ เพื่อใช้แก้ปัญหาที่ได้จากผลการวิจัย

พระมหาภาสิต สุขวรรณคดี (2547) ศึกษาเรื่อง การรักษาศีล 5 ของนักศึกษาภาคสมทบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์ พบว่า นักศึกษา

ความสัมพันธ์ในครอบครัวในระดับสูง และมีความสนใจในพระพุทธศาสนา มาก แต่มีการศึกษาหลักธรรมในชีวิตประจำวันมีน้อย ส่วนความสนใจในพระพุทธศาสนาและการศึกษาหลักธรรมบางข้อมีความสัมพันธ์กับการรักษาศีล 5 คือ 1) การพูดคุยหรือสนทนาธรรมกับเพื่อนๆ 2) มีโอกาสไปพักที่วัดและอยู่ปฏิบัติธรรม 3) ศึกษาธรรมจากหลักสูตรพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 4) ศึกษาธรรมจากโครงการเข้าค่ายคุณธรรม 5) ศึกษาธรรมจากการอ่านหนังสือธรรมะและสิ่งตีพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับระดับการรักษาศีล 5 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

เสาวรีย์ ตะโพนทอง และคณะ (2548) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องความหมายของศีล และรู้ว่าการตีความตีความที่มีแอลกอฮอล์เป็นการละเมิดศีล 5 โดยจะรับรู้เรื่องศีล 5 จากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่นๆ ส่วนพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นิสิตนักศึกษาจะละเมิดศีลข้อ 1 เพราะต้องตบยุงหรือแมลงที่มารบกวน ละเมิดศีลข้อ 2 โดยทุจริตในการสอน ลอกการบ้านหรือรายงานของเพื่อน ละเมิดศีลข้อ 4 โดยเล่าเรื่องไม่ตรงกับความจริงต่อพ่อแม่ และละเมิดศีลข้อ 5 โดยเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สำหรับศีลข้อ 3 พบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยละเมิดหรือทานๆ ครั้งจึงจะทำผิดศีลข้อนี้ เพราะนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะรักและซื่อสัตย์ต่อแฟน สำหรับความแตกต่างทางพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันพบว่า เพศชายจะละเมิดศีลข้อ 3 มากกว่าเพศหญิง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างศีลทั้ง 5 ข้อมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกข้อ

สุนีย์ กัลปะยะจิตร (2548) ศึกษาเรื่อง การนำศีล 5 มาใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการนำศีล 5 มาใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง การคบเพื่อนที่เคยกระทำความผิด และฐานการกระทำความผิด

มนตรี คู่ควร (2548) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า เพศ คณะที่กำลังศึกษา การพักอาศัยในปัจจุบัน สถานภาพของบิดามารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 ในชีวิตประจำวัน ส่วนความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 ของนักศึกษา รวมทั้งการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 ของนักศึกษาเช่นกัน และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าศีลข้อที่ 5 เป็นข้อที่สำคัญมากเพราะถ้าละเมิดข้อนี้แล้ว จะทำให้ละเมิดข้ออื่นด้วย นอกจากนี้จะส่งผลถึงผลการเรียนตกต่ำ ทำให้เสียสุขภาพเกิดโรคต่างๆ ตามมามากมาย เสียบุคลิกภาพ จิตใจไม่ปกติ อารมณ์แปรปรวนฉุนเฉียวได้ง่าย

ปัทมา ผาดจันทิก และคณะ (2551) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติตามศีล 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งศีลข้อ 5 เรื่องการไม่เสพยาเสพติด รองลงมาคือศีลข้อ 2 เรื่องการไม่รับซื้อของที่ถูกขโมยมา ส่วนศีล 5 ที่นักศึกษามักจะละเมิดมากที่สุดคือศีลข้อ 4 เรื่องการพูดไร้สาระ รองลงมาคือการพูดหยาบคายกับผู้อื่น และศีลข้อ 5 เรื่องการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามลำดับ

สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และคณะ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ส่วนอายุ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ส่วนปัจจัยสนับสนุนทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจเรื่องศีล 5 สภาพแวดล้อมทางครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

พระมหามันัส ทับประโม่ง (2554) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความรู้และพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า

1) ระดับความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ของนักเรียนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ ศีลข้อ 5 ห้ามเสพของมีนเมา ระดับมาก 2 ข้อ คือ ศีลข้อ 4 ห้ามพูดเท็จ และศีลข้อ 2 ห้ามลักทรัพย์ และระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ ศีลข้อ 3 ห้ามประพฤตินอกใจ และศีลข้อ 1 ห้ามฆ่าสัตว์

2) ระดับพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับนานๆ ครั้ง ถึงจะล่วงละเมิด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับไม่เคย 3 ข้อ คือ ศีลข้อ 5 ไม่เสพของมีนเมา ศีลข้อ 2 ไม่ลักทรัพย์ และศีลข้อ 4 ไม่พูดเท็จ และระดับนานๆ ครั้ง 1 ข้อ คือ ศีลข้อ 3 ไม่ประพฤตินอกใจ และระดับบ่อย 1 ข้อ คือ ศีลข้อ 1 ไม่ฆ่าสัตว์ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมการรักษาจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ศีลข้อ 5 ไม่เสพของมีนเมา ศีลข้อ 2 ไม่ลักทรัพย์ ศีลข้อ 4 ไม่พูดเท็จ ศีลข้อ 3 ไม่ประพฤตินอกใจ และศีลข้อ 1 ไม่ฆ่าสัตว์

3) การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ระหว่างเพศ และสถาบัน พบว่าระหว่างเพศมีความรู้เกี่ยวกับศีล 5 แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือไม่แตกต่างกันและระหว่างกลุ่มสถาบัน ทั้ง 4 กลุ่ม มีความรู้เกี่ยวกับศีล 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม และนักศึกษาสถาบันการพลศึกษามหาสารคาม มีความรู้เกี่ยวกับศีล 5 มากกว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคามและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ระหว่างเพศ และสถาบัน พบว่าระหว่างเพศ มีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือไม่แตกต่างกัน ส่วนระหว่างกลุ่มสถาบัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม และนักศึกษาสถาบันการพลศึกษามหาสารคาม มีพฤติกรรมรักษาศีล 5 มากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5) การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

5.1) ปัญหาเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ในบางครั้งจำเป็นต้องนำสัตว์มาเป็นอาหาร บางครั้งก็พูดเท็จบ้างเพราะในบางเวลาบางเรื่องก็ไม่สมควร

พูดเลยจำเป็นต้องโหมกเพื่อไม่ให้ผู้ฟังเกิดความไม่สบายใจ ยังไม่เข้าใจการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างชัดเจน ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ไม่สม่ำเสมอ ข้อจำกัดในด้านของเวลาและขาดความอดทน ขาดสติ

5.2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้ ควรมีการเผยแพร่หลักธรรมทางศาสนา ควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับศีล ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ และศีล 5 บางข้อ ควรมีรายละเอียดที่ลดหย่อนบ้าง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า พฤติกรรม เป็นการกระทำทั้งหมดที่สังเกตได้โดยบุคคลอื่น โดยลักษณะพฤติกรรมมี 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายใน หากมนุษย์ทุกคนมีศีล 5 ถือเป็นคุณธรรมพื้นฐาน ที่เป็นเครื่องช่วยควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งกาย วาจา ของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขพอสมควร หากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายเกิด ความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม ดังนั้นหากมีการปลูกฝังหรือส่งเสริมให้บุคคลมีพฤติกรรมรักษาศีล 5 ได้ ก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอันจะนำไปสู่การเกิดเป็นปัญหาต่างๆ ในสังคมให้ลดลงได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี